

Выходить у Львові  
що два (кром'я неділь і  
гр. кат. свята) о 5-й ге-  
дині по полудні.

Адміністрація і  
Експедиція підъ ч. 8  
улиця Чарнецької.

Редакція ул. Фран-  
ціанська ч. 10, двері 10.  
Письма приймаються  
жіль франковани.

Рекламація неопе-  
чата вільний відъ порта.  
Рукописи не повертаються.

# НАРОДНА ЧАСОПІСЬ

Додаток до „Газеты Львівської“.

Ч. 186.

Середа 21 серпня (2 вересня) 1891.

Рікъ I.

## Непокоячі вѣсти.

Якъ бы на даний знакъ ширяться та-  
перь звѣхъ сторбнъ непокоячі вѣсти. Доси  
ширили ихъ головно нѣмецкій газеты; теперъ  
зачинаютъ то само робити вже и англійскій.  
Лондонський Standard доставъ відъ свого ру-  
мунського кореспондента зъ Браїлы дуже не-  
покояче письмо. Кореспондентъ той доносить,  
що Россія збирає на заходній и південново-  
заходній границі величезні маси войска. Всѣ  
мѣщевости, положеній недалеко границі, пе-  
реповненій войскомъ а сторожу пограничну  
перемѣнено на постійну авангарду армії, го-  
тову кождо хвилѣ вступити до краївъ су-  
сѣдніхъ державъ. Мѣста якъ: Кілія, Бендерь,  
Рені и Каѓуль перемѣнилися въ величезні  
таборы воєнні.

Здається однакожъ, що тій вѣсти хочь и  
якъ непокоячі, суть безперечно пересадній, бо  
разъ не відъ теперъ вже говоритьъ ся о гро-  
мадженю войска въ Россії на заходніхъ гра-  
ницяхъ, а відтакъ знаємо відъ інаочніхъ  
свѣдківъ, що стань воєнний въ Россії не  
єсть такій великій и страшній якъ его пред-  
ставляють за границею.

А все ж таки повислі вѣсти зробили въ  
Берлінѣ велике вражѣніе и викликали нема-  
лій переполохъ. Тамъ звертають увагу на то,  
що Данія зачинає зновъ висувати свои пре-  
тенсії до Шлезвіка и Гольштина на передъ,  
що цариця заявляє готовності помагати своїми  
впливами давній и теперѣшній своїй вітчизнѣ,  
що зъ Франції дають ся заєдно чуті голоси  
заохочуючи до війни и наконець, що бесѣда  
нѣмецкого цвєсаря, виголошена въ Мерзебурзѣ,  
не могла нѣкого успокоїти.

До сихъ непокоячихъ вѣстей прилучи-  
ло ся теперъ ще и письмо румунського корес-  
пондента Standard-у а такъ само и россійска  
праса не перестає доливати до огню оліви.  
Петербургска „Північна Агенція“ розсылає  
ось таку десцензу зъ Вѣднія: Krenzltg. уважає  
сituацію політичну за досить грізну. Напру-  
жене въ Франції єсть такъ велике, що кождою  
хвилѣ може понастисьокликъ: „До Берліна!“ Нѣмцѣ не легковажать знакомъ ча-  
су, а позаякъ кождою хвилѣ суть готовій не  
боїтися нѣчого. Köln. Ztg. завѣряє, що ви-  
кінчене укрїплень Гельголанду прискорюється  
всікими можливими способами. Приказано та-  
кожъ чимъ скоріше кончити зеленію межи  
Вильгельмегафенъ а Куксафенъ. Capitan Fra-  
cassa завѣряє, що італіанські порти такожъ  
зброяють ся тихцемъ.

Въ виду тихъ вѣстей звертають зъ коль-  
кохъ сторонъ увагу на то, що въ Россії, зъ  
відки черезъ цѣлій часъ, відъ коли тревас  
бройний миръ, доходили лише воєнній голоси,  
все теперъ спокойнійшій вѣтеръ. Рухъ над-  
границій, о котрому доносять зъ Браїлы, не  
може на разъ непокоячихъ ознакъ: відъ  
многихъ лѣтъ чуємо вже о нѣмъ въ певнихъ  
відступахъ часу и мы привыкли вже не при-  
візувати до нихъ великої ваги. Вражѣніе то,  
якъ має зъ тону праси и погляду па вну-  
трѣшніу ситуацію въ Россії, викликує скоріше  
успокоеніе, якъ обаву. П дѣйстно, коли зъ  
внутрѣшніу ситуацію въ Россії зважимо лише  
то одно, що тамъ панує теперъ страшний  
голодъ, наївтъ що нарбдъ ажъ бунтує ся,  
видячи, що ще и ту дробку збіжка, яка єсть,  
вывозять зъ краю, то годѣ наївтъ и поду-  
мати, якъ бы Россія брала ся теперъ, и то  
що підъ зиму до війни, коли на виживлені  
такъ величезної армії, яку она мусила бы

виставити, треба бы далеко більшого урожаю  
якъ бувъ сего року. Колиже французькі га-  
зети накликуютъ до війни и представляють  
сituацію небезпечною, то имъ нема що диву-  
вати ся и не треба ихъ голосу брати на серіо.  
Середъ теперѣшніхъ обставинъ до війни не  
такъ легко, якъ то комусь здає ся.

## Справы красні.

Комісія зложена зъ члена Видѣлу крае-  
вого дра Верещинського и инжинірбвъ мелі-  
ораційнихъ пл.: Янковського, Кенджора и Сѣ-  
корського єздila недавно тому надъ горѣшній  
Днѣстеръ та розслѣдувала тамошній відносини  
водній, котрій вже відъ кольканациї лѣтъ  
дожидають полагодженія, бо відъ того залежить  
не лише сплавність рѣки але й культура  
30—40.000 моргбвъ землї, сегодні запущеної  
за для невисыхаючихъ моклякъ.

Си комісія урядовала пять днівъ, відъ  
10 до 14 серпня, и въ той часъ оглянула  
горїшній Днѣстеръ въ повѣтахъ: жидачов-  
ському, рудецкому, дрогобицкому, старомѣскому  
и турчанському. Даліше оглянула мокляки и  
заводній сїноокати надъ берегами Днѣстра  
и его допливовъ — Колодницѣ, Лѣтніаки,  
Тисъменицѣ, Трудницѣ, Быстрицѣ, Стрвяжа  
и Болозовки. Спеціальній предметъ огля-  
динъ комісії була долина Днѣстра и его до-  
пливовъ вище відъ зеленічного мосту въ  
Розвадовѣ, бо посля проєкту, регуляція Днѣ-  
стра має обнимати просторъ відъ Журавна до  
Розвадова. А кошть сеї роботи обчислено на  
1,600.000 зр., до чого скарбъ державный при-  
чинить ся 60%.

## ЧІЛІ.

Далеко поза моремъ на заходній відъ  
насъ въ південній Америцѣ лежить край,  
про котрый мало що було доси чувати, ажъ  
такъ звана салітрова війна зъ 1879 р. зъ аме-  
риканськими республіками Перу и Болівію а  
теперъ зновъ домашна війна въ тоймъ краю  
звернула трохи більше увагу Європы на него.  
Єсть то край званий Чілі або Чіле, котрый  
вузкою смугою тягне ся вздовжъ високихъ  
гіръ званихъ Корділересъ де льюсъ Андесъ  
понадъ Тихій океанъ на всхіднімъ побережу  
південній Америки. Край сей єсть більшій  
якъ напа монархія и займає разомъ зъ нале-  
жачими до него островами просторъ землї 12  
тысячевъ квадратовихъ миль. Назва краю  
Чілі або Чіле єсть дуже давна и мабуть по-  
ходить відъ старо-перуанського слова Чілі або  
Чірі, котре означає снѣгъ або студень. Дехто  
зновъ каже, що назва та походить відъ яко-  
гоє пташка (рібдъ шпака), котрый відъ того,  
що заєдно кличе „чірі“ або „чілі“ и собѣ и  
красви придавъ таке імя. Назва та єсть впро-  
чомъ дуже давна и дармо силувавъ ся цвєсарь  
Кароль V замѣнити си на Нову Естримадуру.

По відкритю Америки стрѣчає ся перша  
вѣсть про Чілі въ 1536 р. Въ часахъ, коли въ

Америцѣ гостодарівъ Піззаро, живъ Іспанець  
Дієго де Альмагро. То бувъ знайди, о котрому  
нѣхто не зінавъ, якъ вонъ називається и для-  
того дали єму імя відъ іспанського мѣста  
Альмагро. Той Альмагро выбравъ ся отже до  
Америки а розбогатівши тамъ рабунками на-  
бравъ такого значенія, що коли Піззаро ви-  
їзджавъ до Європы, зробивъ его своимъ на-  
мѣстникомъ. По виїздѣ Піззара виробивъ со-  
бѣ Альмагро позволеніе відъ іспанського двору  
пойти на південе и здобувати новій край.  
Вонъ пойшовъ отже зъ Перу далеко на пі-  
вуднє и зайшовъ глубоко въ теперѣшнє Чілі,  
але почувши, що Переуанцѣ підъ проводомъ  
своєго молодого інкаса (короля) здобувають на-  
задъ забраній імъ мѣста, вернувтъ назадъ до  
Перу и перебувавъ тутъ доки ажъ Піззаро не  
вернувтъ. Зъ симъ посваривъ ся вонъ відтакъ  
а той велївъ его зловити и кинути до вязни-  
цѣ а опбеля и удушити.

Відъ сего часу почали Іспанцѣ чимъ  
разъ більше посуватись до Чілі. Въ пять  
лѣтъ по Альмагрѣ заложивъ Іспанець Педро  
де Вальдівія першу іспанську колонію а въ  
долинѣ Мапочо при сподѣ гіръ Корділеровъ  
поставивъ першу основу до теперѣшніої сто-  
лицї, котра числити теперъ звичъ 200 ты-  
сячевъ жителївъ и въ честь св. Якова называється  
Сантъ-Яго. Въ чілійскомъ музею націо-  
нальномъ въ Сантъ-Яго показують що нинѣ  
тяжку зеленію зброю, въ котрїй Вальдівія  
перешовъ черезъ величезні гори и куснѣ

тои хоругви, котру Вальдівія першій разъ  
застромивъ на чілійській землї на знакъ, що  
здобувъ си для Іспанцївъ.

Первѣстными жителями въ Чілі були  
Індіяни, але зайшовши сюди Іспанцї такъ  
ихъ винишили, що зъ нихъ осталось нинѣ  
всего ледви 50 тысячевъ. Чілі має нинѣ около  
півторятія міліона людей, зъ котрихъ четвер-  
тина суть чистій Іспанцї а прочий самій мѣ-  
шаницївъ зъ Європейцївъ и Індіянъ. Індіяне  
єуть по найбільшій часті лишь слугами  
Іспанцївъ и помагають имъ въ роботахъ;  
мала толькі часті Індіянь, племя Аравківъ,  
єуть ще независима, але и та стає чимъ разъ  
менша, бо Аравки дуже вимирають.

Чілі, якъ вже сказано, творить дуже  
довгу але вузку смугу краю вздовжъ всхід-  
ногого побережя південній Америки. Въ най-  
широмъ мѣсці має той край около 50 миль  
а по найбільшій часті лишь 15 до 20 миль.  
Зъ одного боку сего краю тягне ся море, Ти-  
хій океанъ, а зъ другого високі гори. Край  
єсть гористий зъ вузкими поперечними доли-  
нами и многими але короткими рѣкамъ. Воз-  
духъ въ цѣломъ краю єсть здоровий. На са-  
момъ побережу нема нѣкоги снѣгу але високі  
гори суть мѣсцями покриті вѣчнимъ снѣгомъ.  
Въ північніхъ сторонахъ краю єсть дуже  
тепло и дощу тутъ майже нѣкоги нема; біль-  
ше на південе падає дощъ найбільше черезъ  
пятьдесятъ и колька днівъ до року и то  
майже лишь въ зимѣ. Звѣрять має Чілі взагалѣ

Щодо обему проектованої регуляції, комісія сконстатувала, що крім Дністра м'яжь Розвадовомъ а Тершовомъ потребують регуляції ще і єго доильни зъ правою сторони: (Колодниця, Лѣтнянка, Тысъменица зъ Бистрицею и Трудницею) и зъ лѣвою (Щирка, Любзанка, потокъ Кожушний, Верещиця и Стрвяжъ зъ Болозовкою). Признано, що Дністеръ потребує регуляції вбѣдь Розвадова до устя Стрвяжа для того, щоби охоронити вбѣдь вилывовъ и щоби завести водильни зъ наводненыхъ грунтобвъ примежныхъ. Горѣ рѣкою вбѣдь устя Стрвяжа потребна регуляція, щоби зменшити вилывы, забезпечити береги (м'яжь Гординею а Старымъ-мѣстомъ). Се відноситься до самого Дністра. Такъ само доконче потребна регуляція Стрвяжа вбѣдь жерель ажъ до Чернихова, щоби здергати вилывы и зробити спустъ для Болозовки вбѣдь Чернихова, а зновъ до Хирова потребна регуляція на те, щоби здергати повѣнь и забезпечити береги. Рѣвножъ и Тысъменица потребує регуляційнихъ роботъ вбѣдь Михайловичъ до устя, щоби зменшити вилывы, котрій зъ прибережныхъ съножатей роблять мокляки, и зъ тої самої причини потребна регуляція Бистрицѣ та Трудницѣ. Наконецъ потребна регуляція при рѣцѣ Болозовцѣ на цѣлому еї просторѣ, щоби осушити мокрі грунти прибережній, а евентуально такожъ ихъ наводнити. Наконецъ сконстаторено потребує регуляції устя рѣкъ Колодницѣ, Лѣтнянки, Зубрянки, Щирки, Кожушного та Верещицѣ, щоби зъ прибережныхъ грунтобвъ мокляковатихъ спустити воду.

Що до якості грунтобвъ, положеныхъ въ окрузѣ регуляційномъ, то пом'ячено, що значна частина грунтобвъ, котрій на штабовихъ ма-пахъ очищений за мокляки, теперъ уже покритий намуломъ и уживаються якъ рольній грунти (м'яжь Стрвяжомъ а Дністромъ), именно високо положеніе надъ малою водою Дністра, або якъ съножати, котрій лише зъ причини, що нема відпливу, мають одну хибу—с. е. надмѣрну вожкость. За правдиве багно торфове треба уважати лише просторъ м'яжь перекопомъ Гординсько-Долубовськомъ и Тысъменицею, зъ винкою грунтобвъ надъ старымъ русломъ Дністра и Бистрицѣ (въ Гордини, Бѣлинцѣ, Великій Бѣлинъ и Володи), такожъ що досить непокритий намуломъ просторы на лѣвомъ березѣ Дністра и Стрвяжа, низше Семенівскихъ Конюшокъ, именно надъ Верещицю и надъ потокомъ Кожушнимъ. Зъ тої причини показала ся потреба точнѣйше вимѣрить правдивий багно и неужитки, котрій вже теперъ не згоджуються зъ давнѣйшиими помѣрами катаstralными. Заразомъ прийшло комісію на гадку — перевести кольматацию водою Дністра и Стрвяжа правдивихъ багонъ м'яжь перекопомъ Гординсько-Долубовськимъ

а Тысъменицею, що зачнеся сама регуляція, бо відпровадити воду, ужиту на кольматацию зъ багна підъ Тершаковомъ, було бы можливо и пропорціонально легко. Така кольматация була бы немовъ приготованемъ багна до систематичного наводненя, котре належало перевести по закінченю регуляції якъ на правдивихъ багнахъ наддністрианськихъ, такъ и надъ устемъ Тысъменицѣ, такожъ надъ Болозовкою дальше на цѣлому березѣ Дністра, въ долинахъ Верещицѣ и Кожушного, наконецъ надъ Стрвяжомъ м'яжь Болозовкою а перекопомъ Гординсько-Долубовськимъ.

Наконецъ звернено такожъ увагу на горскій роботы и підъ тымъ взглядомъ запримѣчено, що лише въ порѣчинѣ горѣшніого Дністра въ повѣтѣ старомѣскомъ и турчанськомъ горскій потоки потребують меліораційнихъ роботъ, а попри те многій горскій пасовиска, оберти зъ лѣсомъ, потребують, щоби ихъ якъ найскорше залѣсити. Особливо воднихъ будовель потреба на три горскій потоки, котрій відвиваються ся до Дністра зъ лѣсового боку вище вбѣдь Старого-Мѣста, опеля потоки Підбужъ и Кильчинъ, дальше два мѣсцевій потоки въ Горїшніомъ Лужку, а заразомъ прогалини въ горѣ Избигорѣ (на правомъ березѣ Дністра). Не менше конечно треба водної будови на потокѣ Топольниця зъ припливами и мѣсцевими потоками въ громадѣ Стрѣлки на правомъ березѣ Дністра.

Надъ замѣтками и датами, зібраними сею комісію радивъ краєвий видѣль на засѣданю дня 21 серпня с. р. и порѣшивъ: 1) Змѣрити ще разъ наддністрианській мокляки и неужитки, бо старій мапы суть и недокладній, деякій давній мокляки нинѣ покритій намуломъ и творять або роля або съножати. 2) Сконстатувати черезъ адміністраційного урядника вартості и пожитокъ тихъ моклякобвъ и замуленыхъ съножатей. 3) Порозумѣти ся щодо головного проекту регуляції Дністра и допливовъ зъ ц. к. старшимъ совѣтникомъ будовництва Ишковськимъ и дальше що до кольматации наддністрианськихъ моклякобвъ. Наконецъ 4) уdatи ся до правительства и предложить проектъ меліораційної роботи коло горскіхъ потокобвъ и засадження лѣсомъ порѣчини горїшніого Дністра.

## Конецъ ВОЙНЫ ВЪ ЧІЛІ.

Кровавий драматъ, який розбравъ ся колька днівъ тому межи войсками президента чілійского, ген. Бальмацеды, а войсками повстанцівъ - конгресістовъ підъ Вальпараїзо, розвязавъ ся вкінци рѣчиною на користь тихъ послѣдніхъ, хочъ ще недавно чванивъ ся Баль-

мацеда мнимою побѣдою надъ повстанцями. Коли дроти телеграфічній розносили по свѣтѣ по приказу Бальмацеды вѣсти про его выдуману побѣду — вбѣдь самъ розмышлявъ уже надъ своимъ упадкомъ та надъ забезпечениемъ своїхъ горкіхъ днівъ на будуще. Скоро боплише довѣдавъ ся, що повстанцівъ идуть на Вальпараїзо казавъ, якъ подає Times, перевезти готовку одного міліона доларовъ въ срѣблѣ зъ охоронної каси въ Сантъ-Яго до безпечнѣйшого Мондевідео, щоби очевидно не бѣдувати дуже безъ такої готовки десь на далекомъ добровольно заточеню.

И не довго ждавъ Бальмацеда, аби пересвѣдчити ся, що его перечуття та вѣщовання суть о много певнѣйши пѣжъ полководека та стратегічна вдача, та що въ тихъ двохъ прикметахъ мусѣвъ дати першеньство своему противникови, комендантowi войскъ конгресової партії, ген. Канто. Коли бо дня 27 серпня, въ четверть, прийшло підъ Вальпараїзо до рѣшучої борбы межи войсками Бальмацеды а войсками конгресістовъ, то побили повстанцівъ Бальмацеду на голову, мѣсто Вильяараїзо добровольно отворило передъ конгресістами, свои брамы, а Бальмацеда спасть ся утечею не знали навѣть куды. Ще передъ тою рѣшучою борбою не було порядку межи генералами Бальмацедовога войска, команданты не могли згодитись щодо военної тактики и кождый робивъ на свою власну руку. Коли правительственный войска підъ охороною огню власныхъ батарій почали носуватись напередъ, принять ихъ повстанцівъ такимъ огнемъ зъ укритя, що войско мусѣло подаватись назадъ. Видячи тоє повстанцівъ виступили зъ позиції оборонної до зачѣпної и виїздалась страшина рѣзаница, котра тревала цѣлыхъ пять годинъ. Треба тутъ ще и то додати, що въ борбѣ сїй першій разъ ужито карабінівъ Маліхера, котрими було узброєне войско конгресістовъ; сила ихъ показала ся дуже велика, бо куля пробивала колька рядовъ вояківъ и калѣчила або убивала чотири и пять людей наразъ.

Найлѣпшій генералы и майже всі офіцери штабу Бальмацеды лягли на побоєвищи, а військо кинулось або въ ростѣч, або почало цѣлыми віддѣлами переходити на сторону побѣдниківъ. Цѣлій полки Бальмацеды кидали оружіє. Бальмацеда уткнъ безъ помочи, безъ войска и безъ грошей, а мѣсто піддало ся добровольно, щоби уникнути експесовъ а може и рѣзанія. Зъ громкими окликами на честь Чілі и ген. Канто увійшли повстанцівъ до Вальпараїзо, середъ такихъ самихъ окликівъ на честь ген. Канто зъ стороны мешканцівъ. Стоячій въ затоцѣ воєнний корабель Бальмацеды „Almirante Lynch“ на возваннѣ повстанцівъ, щоби піддаватись, почавъ стрѣляти и хотѣвъ утечи; однакъ по одногодинній борбѣ піддававъ ся, а

дуже мало; найцѣкавѣйши що суть вікуня, котра дає добру вовну и поясникъ (Gürtelthier). Зъ птаховъ єсть тутъ найбільший орелъ, званий кондоръ и найменша птичка на свѣтѣ Колібрі. Гадинъ и комахъ єдовитихъ въ Чілі нема. Найбільше богацтво добувають собѣ Чіліцѣ зъ землѣ: м'янь, срѣбло, салітра, вугле камінне, а відтакъ зелѧво, боракъ и т. д. то найбільши богацтва чілійской землѣ. Особливо богато м'яди добувають въ Чілі, більше якъ срѣбла. Въ полудневихъ сторонахъ краю управляють такожъ богато збожжемъ, такъ, що Чілі стало не лише збожевою коморою дїя Перу и Болівії, але въ найновѣйшихъ часахъ почало ще богато пшеницѣ вивозити до Європи.

Въ першихъ початкахъ сеї первѣстно іспанської кольонії вела ся безустанно війна Індіанами, котрій хоробро до послѣдньої каплю крові боронили своєї рїдної землї, але поволи уступали ся чимъ разъ дальше, ажъ нинѣ обмежились на полудневій провінції Біо-біо, Аранко и Анголь. Піднѣйше Іспанія не дбала про своїхъ кольоністовъ, лишь тягнула зъ нихъ якъ найбільши зиски. Кольоністи бѣднѣли дуже и стали бунтувати ся. Коли въ 1810 р. за Фердинанда VII. настали въ Іспанії іспокобъ, скористали зъ того и іспанській кольонії въ Америцѣ, та постановили відворити ся вбѣдь матерного краю и станути самостійно. У всѣхъ іспанськихъ кольоніяхъ зробились бунти, ажъ на конецъ дня 18 ве-

ресня 1810 р. оголошено независимості тихъ кольоній. Вѣдь того часу стало и Чілі независимою республіканською державою, але борба вела ся ще ажъ до 1826 р. и доперва по сѣмъ роцѣ настало повна независимості кольонії; при Іспанії лишились только островы Пуерто-Ріко и Куба. Вѣдь того часу, поминувши колька внутрішніхъ борбъ, бувъ въ Чілі спокой и край розвивавъ ся даже красно. Промисль и торговля, штука и наука стали процвітати. Въ краю зроблено якъ найбільший порядокъ, а торговлю невбільниками заказано строго и пущено всѣхъ невбільниківъ и ихъ дѣти на волю.

Въ 1833 р. дня 25 мая заведено въ Чілі конституцію, на підставѣ котрої край вибирає собѣ на пять лѣтъ президента, котрого власті може бути ще на пять лѣтъ, але вже не на більше продовжена. Президентъ має до помочи кабінетъ, зложений зъ 5 міністрівъ и раду державну зъ 13 членівъ, котрихъ президентъ самъ собѣ добирає. Законодавчою властію есть конгресъ, котрій складається изъ сенату и палати послівъ. Сенатъ складається зъ 37 членівъ, вибираються на п'ять лѣтъ; що три роки уступає третина сенаторівъ а вибираються ся новій. Посли вибираються ся лише на три роки такъ, що на 20 тисячъ людей припадає одинъ посолъ. Край есть подділеній на 13 провінцій а начальники провінції називаються интендантами. Пануюча релігія въ Чілі есть католицка а церкви чілійска стоїть підъ

управою архієпископа зъ Сантъ-Яго, котрого президентъ іменує а папа потверджує.

Въ 1879 р. вело Чілі щасливу війну зъ сусідними республіками, Перу и Болівією, знану въ Європѣ підъ назвою війни салітрової. Війна пойшла зъ того, що межи Чілі зъ одною стороною а Болівією и Перу зъ другою настали спори о границѣ. Війна ся выпала дуже щасливо для Чілі, котре зискало черезъ ню дуже богату провінцію Тарапака и заразъ взялось тутъ добувати салітру.

До 1866 року бувъ президентомъ въ Чілі Домінго Сантъ-Марія. Въ сїмъ роцѣ выбрано нового президента, Донъ Мануеля Бальмацеду, котрый родивъ ся въ Сантъ-Яго 1838 р. а відтакъ виходувавъ ся въ монастири. Нардѣ мавъ на него велику надію, бо вбѣдь умѣвъ всѣхъ собѣ позыскати. Показало ся однакожъ, що то есть чоловѣкъ, котрый хоче користати зъ своїми власті. Коли прийшло ся вибирати нового президента, хотѣвъ вбѣдь кончес, щоби выбрано їго вѣрного приятеля Клавдія Вікуну Макенну. Конгресъ тому спротививъ ся а Бальмацеда розгнавъ конгресъ и панувавъ дальше. То стало ся отже головною причиною домашньої війни, котра теперъ закончила ся щасливо для конгресістовъ. Другою причиною до сїї війни було то, що Бальмацеда впускавъ до краю богато чужихъ людей, котрі тамошнімъ людемъ відбирали м'яца. До 1809 р. було въ Чілі всего лише 28 чужихъ людей а теперъ єсть ихъ вже 45 тисячъ.

постанцъ пустили залогу на волю, взявши попередъ вѣдь не слово чести, що не поднесе проти нихъ бѣльше оружія.

Заразъ по борбѣ, вѣ котрой згинуло около 5000 людей збіглась юнта (зборы) конгресістовъ и утворила законне правительство пѣдъ проводомъ ген. Монота. Монотъ поїхавъ зъ флотою до Вальпараїзо и обнявъ тамъ управу державы. Коло всѣхъ консулятовъ установлено сторожу зъ войска морекого. Де подѣвъ ся Бальмацеда, не знати; кажуть, що вонь утѣкъ черезъ горы Анды.

## Переглядъ політичний.

Въ Празѣ роблять ся великий приготовлення на принятие Єго Вел. Цѣсаря. Мѣска Рада ухвалила вже програму принятия и упомянула одноголосно бурмістра, просити намѣстника, щоби зволивъ виразити Є. Вел. Цѣсареви горячій чувства радости, лояльности и вдачности вѣдь ческого народа за почестъ, яка припаде Празѣ зъ цѣсарської гостини въ тѣмъ мѣстѣ. Fremdenblatt, обговорюючи будучу гостину Є. Вел. Цѣсаря въ Пазѣ, каже, що Монарха вѣдѣдає обѣ народності, побачить на выставѣ великанський цивілізаційный и економічний поступъ та муравельну працю Чехівъ, а нѣмецку працю огляне въ ліберці, въ центрѣ нѣмецко-ческого промислу, а тымъ самимъ виключає ся всяки толки, будь-то-бы гостина вѣдносила ся лише до одної народності. Подорожъ Є. Вел. Цѣсаря до Чехъ —каже дальше Fremdenblatt — є виразомъ любови Монарха, котра обнимаете всѣ народы и выражаетъ политики, котра старає ся, щоби вѣ спокою и згодѣ пѣдъ прапоромъ Габсбурговъ скупленія народы могли всѣ щасливо розвивати ся та працювати для добра и успѣха спільноти великої вѣтчины. Гостина Є. Вел. Цѣсаря въ Чехахъ причинить ся до зближення тої святої для всякого патріоти цѣли.

После Press-ы буде Рада державна скликана въ жовтнію, а засѣдання єи потягнутъ ся ажъ до 15 грудня. Сойми країн будуть скликани доперва ажъ въ послѣдніхъ дняхъ грудня. Прелімінарь бюджетовъ на 1892 р. єсть такъ якъ бы вже готовий. Всѣ міністерства прислали вже міністрови фінансовъ свои жаданя. До повного виготовлення прелімінаря, треба ще лишь визначення австрійской сумы на спільни виdatki.

Зъ Петербурга доносять, що царство постановили обходити свое срѣбре весѣлье не въ Копенгагѣ але въ Петербурзѣ и для того зѣнцемъ вресня або зъ початкомъ жовтня вѣдуть зъ Данії.

Matin заперечує рѣшучо, будь-то-бы царіца мала приїхати до Парижа. За то здається бути певною рѣчею, що россійска ескадра має ревізитувати француску и мабуть вже 15 вресня приїде до Шербурга.

До англійскихъ газетъ доносять зъ Константинополя, що Порта прислала россійскому амбасадорови письмо, вѣ котрому упраудує застараніе кораблівъ въ Дарданеляхъ обїцює заплатити вѣдшкодоване и дозволить россійскимъ кораблямъ свободный переїздъ, а замкне Дарданелъ для кораблівъ іншихъ державъ.

## Новинки.

— **Іменованія.** Міністеръ торговлї именує практикантовъ почтовихъ: Мечислава Метилювскаго, Володимира Льва, Щасного Голіньского, Кароля Мілліо, Тому Телишевскаго, Антона Мілліо, Чеслава Мартинкевича, Мойсея Гесанга, Семена Ляшеника и Романа Бѣлянського, а такожъ експедиторовъ почтовихъ: Рудольфа Краля и Казимира Превота асистентами почтовими, а Дирекція почтъ и телеграфовъ призначила: Мечислава Метилювскаго, Тому Телишевскаго и Каз. Превота для Львова; Волод. Льва для Боянѣ; Щасного

Голіньского для Вадовиць; Кароля Мілліо и Романа Бѣлянського для Ярослава; Антона Мілліо для Кракова; Чеслава Мартинкевича и Мойсея Гесанга для Підволочискъ; Семена Ляшеника для Тарнова и Рудольфа Краля для Щакової.

— **Перенесенія.** Намѣстникъ перенесъ практиканта концептного ц. к. Намѣстництва, Мечислава Бричиньского зъ Львова до староства въ Станіславовѣ. — Дирекція поштъ и телеграфовъ перенесла офіціяла почтового, Ивана Вечерка въ Тернополя до Львова, а асистентовъ: Кароля Антоневича зъ Підволочискъ до Самбора, Михайла Георгієва зъ Боянѣ до Львова, Іосифа Страньского зъ Щакової до Тернополя. — Міністеръ просвѣти перенесъ проф. о. Ивана Костецкого въ нѣмецкій гімназії у Львовѣ до гімназії въ Іспѣ.

— **Громадъ Блыщицводи** въ повѣтѣ жовковскому удѣливъ Є. Вел. Цѣсару 100 зр. запомоги на будову школи.

— **Е. Екц. и. Міністеръ** проєвѣты удѣливъ дрови Франції Майхровскому, гімназіальному професорови въ Станіславовѣ, однорочно вѣдпустки для доповнення студій зъ обсягу педагогіки и дидактики въ заграницьнихъ університетахъ, та для звидження вѣдрцевыхъ заведеній науковихъ.

— **Новий урядъ поштовый** входить въ жите зъ нинѣшнімъ днемъ на дворци зелѣнничнімъ, въ Новомъ Санчи зъ земчайнимъ кругомъ дѣланя и округомъ доручень: дворецъ Новий Санчъ и колонія коло дворца.

— **Новий доповняючій** вибѣръ 10 членовъ до поштової Рады въ Станіславовѣ зъ тогожъ мѣста розписаній на день 17 вересня с. р.

— **Похоронъ бл. памяти борона Капіного,** віце-президента вищого суду краївого, помершого нагло въ Маріенбадѣ, вѣдбувъ ся въ суботу зъ полудня дуже величаво. На дворци, куди превезено зелѣнчицею тѣло зъ Маріенбаду въ металевої домовинѣ о 4 год. по полудви явили ся Є. Екц. и. Намѣстникъ гр. Бадені, президентъ вищого суду кр. Симоновичъ и множество урядниківъ судовихъ и адміністраційнихъ та приятельствъ покойного. Тѣло принято на дворци и експортується на цвинтарь Лычаківській архіеп. Ісааковичъ, въ сослуженію свѣтского и монашого священства. Надъ гробомъ промавляли: сов. вищого суду дръ Лежавський, вѣдтакъ вѣдь товариства правниківъ промавляли проф. дръ Тиль и адвокатъ дръ Помяновський, въ імени мѣского касива. На гробѣ вложено богато вѣнцівъ.

— **Зъ Унева** пишуть намъ: Для 27 серпня вѣдбувъ ся у насъ при сиріючій погодѣ величаво и торжественно празникъ Успення Пресв. Діви, на котрому дѣйствуєвали самъ нашъ Впреоса Митрополитъ Сильвестр въ асистѣ численного духовенства. На торжество явило ся околу 7000 людей. До звеличення торжества причинивъ ся немало співъ хоральний пѣдъ управою п. Ивана Янішевскаго зъ Липовець пѣвця церковного, зъ співаками, которыхъ въ короткомъ часѣ самъ вучивъ. Хоръ пана Янішевскаго заслугує на правдиве призваніе.

— **Зъ покусанія екаженіемъ** померъ синь одного дѣдича въ Золочевицѣ, котрый возивъ навѣть сина до лѣчничого заведенія дра Бабеша въ Букаренії и оставилъ тамъ цѣлій мѣсяцъ въ курації. Дръ Бабешъ казавъ, що хлопецъ вже здоровъ и батько взявъ сына до дому, де вонь заразъ третого дня залидужавъ и померъ передъ тяжкихъ мукъ.

— **Насильство** середъ бѣлого дня. Недавно тому перебувала въ мурахъ св. Юра у Львовѣ одна жідівочка, котра хотѣла вихреститись. Коли оногди виїшла купити собѣ хлѣба, вхопили єи якись два жанди вѣ очахъ забавляючихъ ся передъ брамою дѣтей, и затыкаючи її ротъ, щоби не кричала всадили до воза и щезли въ улицяхъ мѣста. До сей поры не удало ся поліції зловинити вѣдшкокати.

— **Убийство.** Жовнієръ Литонъ Савчакъ, пѣхотинецъ 59 баталіону оборони країни, пущений на 24 годинну вѣднустку зъ Перемышля розпочавъ въ корінѣ Смольниці сварку з селянами Стефаномъ Мацакомъ и Дањкомъ Куричакомъ, на которыхъ вонь єхавъ, та розлючений, пхнувъ Мацака баїнетомъ въ животъ такъ, що ажъ випустивъ кишкі зъ него. Мацакъ, батько 3-ихъ дѣтей, помимо лѣкарської помочи померъ заразъ другого дня середъ страшнихъ мукъ. Савчака вѣддано пѣдъ судъ войсковий.

— **За 5 кр.** — жите. Вчера вечеромъ вѣдобрали собѣ жите черезъ попѣщеніе служниця Розалія Хронекъ, 16-лѣтня дѣвчина родомъ зъ Кракова, поїдистаюча въ службѣ у панѣ Прекельової при ул. Коперника ч. 9. Панѣ Прекельова дала Єй 5 кр. и пѣслала купити ковбасы, дѣвчина однакожъ очевидно не зроумѣла и купила кувбаски, котрій вѣдтакъ мусїла вѣдносити назадъ. Думаючи, що вѣт крамѣ ковбасокъ назадъ не приймути, а побоюючись кары, бѣгала по каменици та хотѣла собѣ

позичити у кого 5 кр. Коли однакожъ нѣхто єй позичити не хотѣвъ вернула назадъ и замкнувши дверь на ключъ повѣсилась на мотузку на засувцѣ вѣдь вікна. Закимъ то достережено и виважено дверь, дѣвчина була вже пижива и всяка помочь приликаного лѣкаря була безуспѣшна.

## Всѧчина.

— **Найбільший** дерево на свѣтѣ находяться переважно въ Австралії и побічної Америцѣ, въ Каліфорнії. Суть тамъ дерева званій „велінгтонії“, котрій мають по колька сотъ а навѣть и по колька тисячъ лѣтъ. Одно таке дерево назвали люде „сивимъ великаномъ“ и кажуть, що колькієго арубати при землі, то на єго пні могло бы легко и вигодно станути 50 копей. Разъ зрубували въ Америцѣ таку грубу велингтонію, що 25 людей мусѣло пять днівъ єи рубати. Коли наконецъ дерево повалило ся на землю, то на єго пні стануло 16 паръ до танцю. Величезній тѣ дерево не суть однакожъ дуже пожиточній, бо матеріяль зъ нихъ єесть крихкій и мягкий и для того майже до нѣчого не придатній. Въ Європѣ найбільший дерева знаходяться въ Англії. Тамъ єсть одент дубъ, котрому учени числять два тисячъ вѣсімъ сотъ а може навѣть и три тисячъ лѣтъ. Але такожъ въ Нѣмеччинѣ, Франції и Норвегії єуть велики дерева. Підъ Вроцлавомъ звалила буря въ 1857 р. дубъ, котрому — якъ то було можна познаніи по єго слояхъ — було вже сѣмъ сотъ лѣтъ. Єго пень мавъ до околи 20 ліктовъ.

## Господарство, промисль и торговля.

### Торгъ з бѣжемъ.

1 вересня	Львовъ	Тернополь	Подволочиська	Ярославъ
Пшениця	9 50—11	9 50 11—	9—11—	9 60 11—
Жито	8—9—	8—9 50	9—9—	8 50—9—
Ячмінь	7—7 30	6—6 75	5 75—6 50	6 25—7 25
Овесъ	7 50—7 85	7—7 50	6 90—7 15	7 50—8—
Горохъ	—	6—10—	6—10 50	6 30—9 75
Выкса	—	—	—	—
Рѣпникъ	12—13 50	12—13—	12—13—	12 25 13 60
Хмель	—	—	—	—
Конюшина чер.	42—52—	41—48—	41—47—	42—52—
Конюшина бѣла	—	—	—	—
Оковита	17—17 50	—	—	—

Все за 100 кильо netto безъ мѣшка.

Оковита готова за 10.000 літр. пр. Іосо Львовъ вѣдь 17— до 17 75 вл.

Жито пошукує ся.

Хмель вѣдь 55— до 60— за 56 кильо.

### Телеграмы.

Цілі 1 вересня. Є. Вел. Цѣсаръ бувъ вчера на маневрахъ вѣдь 6½, до 12½ год. Вечеромъ вѣдбувъ ся двбрекій обѣдъ на котрый були запрошенній многій достойники війсковій и цивільний.

Константинополь 1 вересня. Въ пятнадцяти роковини вступленія султана на престоль було цѣле мѣсто украсене хоругвами. Тѣло дипломатичне складало султанови свои гратулациі.

Вальпараїзо 1 вересня. По поражцѣ Бальмацеды спаливъ народъ колька домовъ его прихильниковъ. Шкода виносить 2 міліоны. Товна кинулась рабувати и війскові ледви зробило порядокъ, причемъ згинуло 200 людей. Въ Сантъ-Яго подпалено палату Бальмацеды и колькохъ членовъ правительства. Въ мѣстѣ наставъ великий переполохъ. Всѣ склепы позамъкано. Зъ Вальпараїзо пойшло війско до Сантъ-Яго на помочь ген. Бакеданови.

Водвѣчальний редакторъ: Адамъ Креховецкій.

Оголошенія до Народної Часописи принимає Контора Львопольда Литинського, Львовъ, Валова, 14.

## АПТЕКА ПОДЪ „СРЪБНЫМЪ ОРЛОМЪ“ ЖИГМОНТА РУКЕРА

поручас:

Олій рыбій въ двохъ родахъ, жовтій однократно дестилованій, дуже добре дѣлаючій протио зафльегмленя, остроти крові, недокровности, скрофуламъ и т. д.; бѣлыі пріятнійшій бѣль першого, бо двократно чищеній и дестильованій. До набуття въ бутелькахъ по 60 и 80 кр.

## SANS RIVAL MAGASIN GORSET DE PARIS

у Львовъ Пляцъ Галицкій ч. 15.

въ гмаху Банку гипотечного поручас правдивий парижкій Горсеты дамскій найновішого фасону темерійного сезону: зъ короткими бедромъ и долгими станомъ а la Sirène C. R. а 3'50, 4'50, 5'—, 6'50, шарі, креме и бѣла. — Nouveautés Corset Stefanie а 3'50, 4'—, 5'—, Brykla у 5 гуашківъ. — Corset Kirass 36—38—40 цтм, довгій, франц. питяній Дреліхъ а 3, 3'50, 4, 5, 6. — Corset Panzer 34—36 цтм, довгій франц. питяній Дреліхъ а 2'50, 3, 4, 5.

Всякі часті робжной величини суть завис на скла-  
бѣ вѣдъ 1.50—20 зр.

Всякі замовленія зъ провинції виконують  
ся якъ пайскорше.

Понеже новою уставою торговельно-промислововою строго заборонено домокружну продажу вещей церковныхъ обѣзджачимъ по селахъ и мѣсточкахъ, всякий вещь церковний, якъ фелони, хоругви и прч. спрода-  
вати, — проте поручас:

## ТОРГОВЛЯ РЪЧЕЙ ЦЕРКОВНЫХЪ АНТОНІЯ СТАХІЕВИЧА

въ Тернополі,

Всечестнѣйшому Духовенству, Брацтвамъ церковнимъ велико заохотреній складъ матерій церковныхъ на фелони и спродає по цѣнахъ зниженыхъ **фелони**  
(свѣтлій, багряній, зеленій и чорній):  
зъ вовняного найлучшого адамашку по зр. 30, 34, 40.  
зъ пивниковыхъ матерій французкихъ по зр. 45, 52, 58, 65.  
зъ шовковыхъ матерій французкихъ по зр. 70, 80, 90,  
100 и вище.

**Хоругви брацкій** зъ вовняного найлучшого адамашку зъ вищитими крестами по зл. 20. зъ образами по зл. 30. — **Хоругви шовковій** по зл. 70 и 75.

Всяку утварь церковну, якъ шаль до монастырії, бурси, дальматики, стихарѣ и прч. въ великомъ выборѣ на складѣ.

Направы фелоніовъ припимає.

Упрашаю всякий замовленія впросѣ до торговлѣ моєї адресувани. На желаніе вишило готовій церковний до вибору, або прѣбки матерій.

Перша країва фабрика товарівъ плятерованихъ, зовимыхъ

**хинське срѣбло**

## ЯКУБОВСКІЙ & ЯРРА

Львовъ, Ринокъ ч. 37. Краковъ, Ринокъ ч. 26.

поручаютъ:

Предметы служачій до ужитку церковного и домо-  
вого, бдновѣдій на виправы любій, подарунки, у великому  
виборѣ по приступнихъ цѣнахъ.

Репарації, срѣблени и золоченія всіхъ въ світань  
входичихъ предметовъ, тревало и дешево.

Цѣники на жаданіе оплатио, опакованіе без-  
платно.

1—1.

Гербата російська.

## COGNAC кураційный

правдивий французскій  
перворядної фірми Ришеръ по цѣнѣ 3.50  
до 7 зр. за фляшку — вишило за послѣплатою

**Львопольдъ Літінській,**  
Львовъ, ул. Валова 14.

Всякого рода

## ВИНА

Лѣчничій

достати можна кожного часу  
въ конторѣ

Львопольда Літінського  
у Львовѣ, при улицѣ Ва-  
ловой ч. 14.

## Кефиръ.

Зъ кавказкихъ грибковъ не-  
зроблане средство диететич-  
не, вырабляє фабрика вы-  
робовъ гигієнично - дисти-  
тичныхъ **Львопольда**  
**Літінського** у Львовѣ  
и вишило щоденіо свѣжій,  
на провинцію въ певнихъ  
означеныхъ бдступахъ часу,  
числячи якъ пайтанише за  
опакованіе.

Кефиръ есть пайлѣнішій  
зъ истинуочихъ средствъ бд-  
живничихъ, а въ недугахъ жо-  
лудка пайрадикальнійшимъ  
лѣкомъ. Цѣна фляшки 15 к.,  
зъ фляшкою 25 кр.

Адреса: Фабрика Львополь-  
да Літінського, Пекарска  
21, або контора Л. Літінсь-  
кого при ул. Валовой, ч. 14.

Терпите ломане руки або ноги, рване, гостець, ревматизмъ,  
котрій вамъ особенно долягають въ порѣ вогкоЯ дощевої?

Читайте якъ помагає въ такихъ терпливняхъ:

## „Excelsior“

**Подяка.** Веч. п. Брониславъ Виткевичъ, аптікарь у Львовѣ.

Мило менѣ переслати В. Всечестности мої пайсердечнѣйші слова подяки за  
Вашъ дбайстно чудесный **Excelsior**. Страшній терпнія, якъ выдержаніе я зъ кождою  
змѣною воздуха, довгій лѣта треваючій болѣ въ костяхъ ногъ, которымъ нѣ одна сѣр-  
чана купель помогчи не могла — перестали, якъ-бы чудесною рукою бднятій, по  
натертю колькою фляшокъ **„Excelsior“** а. — Вдячність моя для Васъ Пане тре-  
вати буде якъ довго жити буду, а першимъ єи вдгомономъ най будуть тѣ слова  
мої подяки.

Краковъ, 16 лютого 1891.

**Антоній Гординський.**

Такихъ подякъ получивъ вишиодець **„Excelsior“** тысячъ — бо кождому  
помагає скоро и разъ на всегда.

Спроваджувати можна найменьше 2 фляшки, котрій коштують по 60 кр. в. а.  
разомъ 1 зр. 20 кр. — Треба надслати 1 зл. 50 кр. т. є. за 2 фляшки **„Excelsior“**,  
оплату поштову и опаковане.

**Прошу адресовати:** Брониславъ Виткевичъ, аптікарь у Львовѣ, улиця Жовковска (коло  
рампи).